

УДК 76+75+64/378:004

Галина Брюханова

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ ДРУКОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються питання впровадження інформаційних технологій в освіту майбутніх педагогів з дизайну друкованої продукції, що суттєво впливає на систему засобів навчання, на співвідношення та взаємодію окремих компонентів цієї системи. Впровадження інформатизації, удосконалення професійної дизайнерської, мистецької та поліграфічної освіти відповідає загальним тенденціям створення інформаційного суспільства та прискореного розвитку освіти і науки. Сучасне суспільство не може розвиватися без високої компетентності фахівців у сфері їх діяльності, підвищення якості та рівня їх професійної підготовленості, що має бути забезпечене засобами інформатизації освіти.

Ключові слова: мистецька та педагогічна освіта, художньо-проектна діяльність, професійна підготовка фахівців, інформаційні технології, електронний підручник, комп'ютерні дизайн-технології, дизайнерські компетенції.

Зміни, що відбуваються у професійній діяльності художників-дизайнерів, у галузі художньо-проектної діяльності, у нових видах дизайну, викликані інформатизацією сучасного суспільства. Інтеграція нових інформаційних технологій у структуру професійної діяльності дизайнера вимагає перегляду підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців мистецьких напрямків.

Аналізуючи ситуацію у сучасній освіті, можна помітити деякі недоліки у підготовці майбутніх художників та дизайнерів. Зокрема, вищі навчальні заклади недооцінюють важливість використання нових інформаційних технологій у мистецькій та дизайнерській освіті. Недостатньо широке впровадження інноваційних технологій затримує формування і розвиток творчої особистості, перешкоджає накопиченню і засвоєнню професійних знань і вмінь, і, врешті, заважає формуванню достатньої компетентності фахівця у сфері його майбутньої діяльності.

На протязі попередніх періодів розвитку та становлення української системи освіти в галузі підготовки фахівців з образотворчого мистецтва та дизайну відбулись глобальні зміни. Такі зміни охопили не тільки методичну та матеріальну сторони цієї освітянської галузі, але, в

основному, її технічну складову. З 90-х років 20-го століття дуже поступово, але невпинно в сферу дизайнерської освіти почали впроваджуватись комп'ютерні технології. У деяких передових вищих навчальних закладах уже у 1990-х роках студенти вивчали комп'ютерні дизайн-технології, як, наприклад в Українській академії друкарства, але професійна підготовка фахівців мистецьких напрямків освіти потребує подальших досліджень та удосконалень, зокрема у сфері інформатизації.

Значну роль в вивченні інформатизації освіти та визначення напрямку її розвитку відіграли Закон України «Про національну програму інформатизації», який було прийнято у 1998 році, зі змінами та доповненнями 2001 та 2002 років, та Концепція Програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільської школи, розроблена авторським колективом під керівництвом В. Огнев'юка.

Вивченню різноманітних засобів навчання, сукупності дидактичних засобів як системи, взаємодії її окремих складових, дослідженню проблем їх удосконалення та використання в навчальному процесі та впливу на його результативність присвячені ґрунтовні праці Ю. Бабанського, В. Бейлінсона, Т. Габая, В. Євдокимова, Б. Єсипова, Л. Зоріної, І. Зязюна, В. Краєвського, Ч. Куписевича, І. Лернера, В. Оконя, М. Скаткіна, А. Прокопенка, Г. Хозяїнова, Н. Шахмаєва, С. Шаповаленка та ін.

Дослідженню різних аспектів інформатизації навчання присвячені праці Л. Білоусової, І. Василевського, Б. Гершунського, Л. Гур'євої, А. Єршова, М. Жалдака, Л. Зайнутдінової, І. Зверєва, Ч. Куписевича, Є. Машбиця, Д. Матроса, І. Підласого, Є. Полата, М. Патланжонглу, С. Ракова, Н. Розенберга, О. Філатова, С. Христочевського та ін.

Роботи Ю. Баранової, О. Башмакова, Л. Зайнутдінової, В. Іванова, Є. Перевалової, О. Тищенко, Є. Тюріної, С. Христочевського, О. Чадіна, Н. Шерпаєва дозволяють бачити, що за період інформатизації освіти було розроблено досить багато комп'ютерних дидактичних засобів, зокрема електронних підручників; їх використання дозволило накопичити практичний досвід і виявило необхідність проведення ґрунтовних досліджень, потрібних для створення якісних електронних підручників [1–3; 10; 12].

Філософи та педагоги, серед них В. Кудін, О. Падалка, О. Пехота, А. Ракітов, З. Самчук, Ю. Сурмін, дослідили процес інформатизації освіти та розвитку освітніх технологій, наголосивши на важливій ролі засобів навчання, якими можна керувати.

Значний внесок у виконання задач, розробку механізмів та шляхів створення інформаційного суспільства в нашій країні було здійснено завдяки прийнятим Верховною Радою у 2007 році Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки».

Метою статті є дослідження питань інформатизації професійної підготовки майбутніх фахівців з мистецьких дисциплін у ВНЗ в Україні.

У ВНЗ мистецького профілю використання інноваційних технологій є необхідним у викладанні багатьох фахових дисциплін. Це досить легко здійснюється у навчанні дизайнерським дисциплінам через зв'язок їх із комп'ютерними технологіями, і на сьогодні найбільш інформаційно-забезпеченими є основні фахові дисципліни, необхідні для здійснення дизайнерських розробок, такі як проектування, комп'ютерні технології тощо.

Основою інноваційного розвитку системи освіти є впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій, інтерактивних методик навчання, які, в кінцевому результаті, мають забезпечити ґрунтовні фахові знання, професійну майстерність і достатню компетентність випускника ВНЗ у своїй галузі.

Зважаючи на наявні серйозні методичні недоробки у інформатизації мистецьких дисциплін та комп'ютерної графіки, важливими є розробки окремих науковців у галузі технічної естетики та мистецтвознавства.

Варто прийняти до уваги спостереження С. Прищенко [7] щодо впровадження інноваційного методу вивчення кольорознавства. Автор вважає, що позитивними моментами цього процесу можна вважати більш швидке вирішення методичних завдань у порівнянні з традиційними методами навчання, збільшення і розширення діапазону практичних задач з кольорознавства та композиції. Істотно розширюється діапазон колірних сполучень, виявляється зручність при роботі з палітрами, що представлені сучасними графічними програмами. За думкою автора, в цілому можна зробити такі висновки:

- очевидна зміна технічних можливостей роботи з кольором, розширення технічного діапазону виконання завдань;
- змінюється характер виконання завдань при виконанні їх у електронному середовищі; наявні динамічність і величезна багатоваріантність композиційних і колірно-тональних вирішень;
- технічне виконання комп'ютерних робіт має привабливий зовнішній вигляд, що істотно підвищує психологічний комфорт у процесі навчання.

Сучасна дизайнерська художньо-графічна діяльність міцно пов'язана з цифровими технологіями, і це вимагає відповідних зв'язків між класичною теорією дизайнерської освіти та новими комп'ютерними технологіями.

Здійснюючи інтеграційний підхід у формуванні дизайнерських компетенцій, до яких можуть бути зараховані знання і вміння із багатьох суміжних галузей і дисциплін як мистецького спрямування, так і суто дизайнерських, сьогоденний ВНЗ використовує у міждисциплінарних поєднаннях графіки, технічної естетики, проектування та інших дисциплін сучасні методики інтеграційного навчання, комп'ютерні технології, дизайн-проекти тощо.

Р. Сулейманов відмічає, що дизайнерські компетенції – міждисциплінарні зв'язки на межі предметних галузей (дизайн, графіка, естетика, технічна естетика, інформаційні технології, комп'ютерна графіка, психологія, педагогіка, ергономіка, технологія, художня творчість, конструювання, проектування та ін.), які формуються в інтеграційному науковому просторі, спираючись на основні наукові поняття і категорії.

Для аналізу ефективності формування дизайнерських компетенцій у майбутніх інженерів-педагогів на основі інтеграційного підходу встановлені її компоненти (структурні одиниці), взаємодія яких і забезпечує отримання відповідного інтегрального результату [8].

В. Ткачук вважає, що інформація на відміну від природних ресурсів є невичерпним стратегічним ресурсом розвитку.

Аксіомою переходу сучасного українського суспільства до інноваційно-інформаційної моделі розвитку є пріоритетний розвиток освіти, однією з провідних рис якої є не тільки створення інноваційного освітнього середовища, а й широке застосування новітніх інформаційних технологій та долучення молоді до їх створення [9].

Коваль Л. підкреслює, що необхідність використання інформаційних технологій у професійній освіті диктується фундаментальними змінами сучасності і необхідністю переходу до нової стратегії розвитку суспільства на основі знань і перспективних вискоефективних технологій... Нові інформаційні технології забезпечують реалізацію нових підходів до навчання, надають нові засоби і методи пошуку і управління знаннями. На сучасному етапі розвитку професійної освіти значення використання в освіті електронних підручників зростає за рахунок активного втілення інформаційних технологій, які допомагають ширше передати матеріал, тому розробка електронного підручника актуальна при підвищенні професійної педагогічної освіти...» [4].

Інтеграційний підхід до процесу вивчення спеціальних дисциплін є однією з педагогічних умов формування дизайнерських компетенцій.

Для підвищення якості освіти в багатьох університетах – і цей процес має поширюватися – зараз застосовується електронна система MOODLE, що дає можливість створювати електронні курси дисциплін, а також може використовуватись для організації систем дистанційного навчання. Користуючись системою Moodle, студенти мають можливість більш повно засвоювати матеріал, отриманий на лекціях, слідкувати за своєю успішністю, відсилати виконані роботи в електронній версії, проходити тестування тощо. У свою чергу викладачеві ця система надає розширені можливості викладення матеріалу та контролю за знаннями та успішністю.

У процесі навчання майбутнього дизайнера-педагога, доповненого можливостями нових інформаційних технологій, формуються високі вимоги і визначаються критерії сформованості дизайнерських компетенцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Методика использования электронных учебников в образовательном процессе / Ю. Ю. Баранова, Е. А. Перевалова, Е. А. Тюрина, А. А. Чадин // Информатика и образование. – 2000. – № 8. – С. 32.
2. Башмаков А. И. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем / А. И. Башмаков, И. А. Башмаков. – М. : Информационно-издательский дом «Филинь», 2003. – 616 с.
3. Иванов В. Л. Структура электронного учебника / В. Л. Иванов // Информатика и образование. – 2001. – № 6. – С. 63–71.
4. Коваль Л. Е. Електронний підручник як засіб вдосконалення професійної педагогічної освіти майстрів виробничого навчання / Л. Е. Коваль // Серія: педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк : ДонНТУ, 2010. – Випуск 8. – С. 79–85.
5. Ланкин В. А. Электронный учебник: возможности, проблемы, перспективы / Ланкин В. А., Григорьева О. В. // Высшее образование в России. – 2008. – № 2. – С. 130–134.
6. О'Квин Д. Допечатная подготовка. Руководство дизайнера / Д. О'Квин. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2002. – 592 с.
7. Прищенко С. В. Розвиток асоціативно-колеристичного мислення засобами комп'ютерної графіки / Прищенко С. В. // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : збірник наукових праць / ред. Т. А. Кумейко. – Київ, 2009. – № 11. – С. 9–11.
8. Сулейманов Р. И. Формирование творческого стиля мышления студентов при решении дизайнерских задач / Р. И. Сулейманов // Развитие освіти в умовах поліетнічного регіону : [международная научно-практическая конференция]. – Ялта, 2009. – С. 68–70.
9. Ткачук В. В. Інформатизація освіти як чинник формування інноваційно-інформаційного суспільства в Україні (філософський аналіз) : дис. ... кандидата філософських наук. – Київ, 2010. - С. 15–17.
10. Тыщенко О. Б. Новое средство компьютерного обучения – электронный учебник / Тыщенко О. Б. // Компьютеры в учебном процессе. – 1999. – № 10. – С. 89–92.
11. Шерпаев Н. В. Электронный учебник как основа учебно-методического комплекса [Электронный ресурс] / Шерпаев Н. В. // Материалы конференции «ИТО-2002». – М., 2002. – Режим доступа : <http://www.ito.edu.ru/2002/I/1/I-1-609.html>.